

Leszek Krajkowski - Krajkowscy. Z dziejów rodzin jednego nazwiska [fragmenty tekstu]

Pochodzenie nazwiska

Bulla papieża Innocentego II z roku 1136, stanowiąca najstarszy zabytek języka polskiego (przechowywana w gnieźnieńskim Archiwum Archidiecezjalnym), wymienia poddanych we włościach arcybiskupa gnieźnieńskiego Jakuba. Wśród wymienionych osób jest Craic, mieszkaniec wsi Stare Biskupice (dzisiejszy Biskupin w powiecie znińskim, znany z pozostałości starożytnej osady). Formy: Krajek (Cragec w 1193 r.) i Krajko (Craico w 1223 r.) zawiera Kodeks Dyplomatyczny Małopolski (tom I str. 60, tom II str. 31). Nazwisko Krajkowski może pochodzić bezpośrednio od nazwy osobowej lub pośrednio od nazw miejscowości Krajkowo lub Krajków, będących nazwami dzierżawczymi. Zapisy w księgach grodzkich i ziemskich łączą nazwisko Krajkowskich z wymienionymi miejscowościami. Analiza miejsc zamieszkania osób tego nazwiska na podstawie Słownika nazwisk współcześnie w Polsce używanych (tom V, Kraków 1993) i danych Centralnego Biura Adresowego w Warszawie również potwierdza tezę o jego pochodzeniu od nazwy miejscowej. Zdecydowana większość Krajkowskich mieszkających obecnie w Polsce wywodzi się z ziemi plockiej, gdzie znajdują się dwie wsie o nazwie Krajkowo oraz z Wielkopolski, w której jest jedna wieś o tej nazwie. Nazwy osobowe Kraik, Krajek, Krajko, kojarzone ze słowem kraj, czyli brzeg (krąwędź, skraj) oraz krajka (długi, wąski pas materiału) odnosiły się zapewne do wyglądu i oznaczały osoby wysokie i szczupłe. Pisownia nazwiska zmieniała się wraz ze zmianami ortografii. W XV wieku najczęściej występowały formy: Craicowsky i Craycowsky, od XVI do początku XVIII wieku: Kraikowski i Kraykowski, a obecnie wszystkie rodziny tego nazwiska używają pisowni: Krajkowski.

Herby

W Herbach rycerstwa polskiego Bartosza Paprockiego z 1584 r. - najstarszym polskim herbarzu zawierającym nazwiska szlachty - Krajkowscy są kojarzeni z dwoma herbami: Świerzek w województwie poznańskim i Zagłoba w plockim. Późniejsze herbarze powtarzają te wiadomości, a Wiktor Wittig w książce Nieznana szlachta polska i jej herby (Kraków 1908) podaje informację, że w roku 1566 Piotr Krajkowski herbu Łodzia opłacił pobór z Krajkowa w województwie poznańskim. W Spisie szlachty Królestwa Polskiego z roku 1851 występuje Piotr Wincenty Józef Krajkowski, wylegitymowany ze szlachectwa z herbem Świerzek i wpisany do księgi szlachty pod numerem 1056. Herb Świerzek (Świrczek) ma nazwę imionową mającą odniesienie w nazwie osobowej. Na temat znaczenia jego godła heraldycy nie są jednomyślni. Według Paprockiego, herb ten został przyniesiony z Grecji, a jego kształt oznacza literę grecką. Józef Pilnaček w artykule Znaczenie figury heraldycznej w herbie Świerzek (Miesięcznik Heraldyczny, tom IX, 1930, s. 120-122) twierdzi, że godło to przedstawia

przyrząd wojenny rzucany pod kopyta nieprzyjacielskiej konnicy.

Elektorzy królów

W spisie Elektorowie królów Władysława IV, Michała Korybuta i Stanisława Leszczyńskiego sporządzonym przez Jerzego Dunin-Borkowskiego i Mieczysława Dunin-Wąsowicza (druk w Roczniku Towarzystwa Heraldycznego, tom I, 1908/1909) występują Krajkowscy:

- Paweł z województwa płockiego jako elektor Władysława IV w 1632 r. i Michała Korybuta w 1669 r.,
- Wojciech i Stanisław z województwa sieradzkiego - elektorzy Michała Korybuta w 1669 r.,
- Wojciech z województwa krakowskiego - elektor Stanisława Leszczyńskiego w roku 1733.

W opracowaniu Elektorów poczet, którzy niegdyś głosowali na elektów: Jana Kazimierza roku 1648, Jana III roku 1674, Augusta II roku 1697 i Stanisława Augusta roku 1764, wydanym we Lwowie w 1845 r. przez Oswalda Pietruskiego występuje Melchior Krajkowski z województwa płockiego jako elektor Augusta II.

Dzisiejsze miejsca zamieszkania

Według Słownika nazwisk współcześnie w Polsce używanych (tom V, Kraków 1993), opracowanego przez Kazimierza Rymuta na podstawie banku danych Rządowego Centrum Informacyjnego PESEL z końca 1990 roku, w Polsce w tym czasie zamieszkiwało 237 dorosłych osób używających nazwiska Krajkowski lub Krajkowska. Aż 103 osoby zamieszkiwały w trzech województwach: ciechanowskim, płockim i włocławskim, czyli na terenach otaczających dwie wsie o nazwie Krajkowo. W zasobach Centralnego Biura Adresowego (00-904 Warszawa 6) w roku 1990 znajdowały się adresy 86 mężczyzn tego nazwiska i 175 kobiet posiadających je po mężu lub jako panię. Ich miejsca zamieszkania przedstawia poniższe zestawienie:

- województwo bydgoskie: Bydgoszcz
- ciechanowskie: Działdowo, Grodnia, Iłowo Osada, Mława, Niegocin, Olszewko, Wawrowo, Wielki Łęck
- elbląskie: Elbląg, Nowy Dwór Gdański
- gdańskie: Gdańsk, Gdynia, Rumia, Sopot
- gorzowskie: Gorzów Wielkopolski
- jeleniogórskie: Kamienna Góra
- katowickie: Katowice, Kuźnia Raciborska, Tychy
- kieleckie: Chomentów, Kolosy
- koszalińskie: Koszalin
- krakowskie: Kraków, Krzeszowice, Miękinia, Młynka

- pilskie: Rogoźno, Wałcz
- płockie: Bądkowo, Grabina, Płock, Sierpc, Turza Mała, Zdziembórz, Zglenice Budy
- poznańskie: Gniezno, Poznań
- słupskie: Nowa Wieś
- suwalskie: Ełk
- szczecińskie: Czarnowo, Łobez, Szczecin
- tarnobrzeskie: Nowa Dęba
- toruńskie: Jabłonowo, Konojady
- wałbrzyskie: Dzierżoniów, Pieszyce, Ząbkowice Śląskie
- warszawskie: Warszawa
- włocławskie: Dobrzyń nad Wisłą, Główczywłocławskie: Dobrzyń nad Wisłą, Główczyn, Kłobukowo, Nowa Wieś, Radomice, Turza Nowa, Włocławek, Zakrzewo, Zjawionek
- wrocławskie: Wrocław
- zielonogórskie: Zielona Góra

gen-her.pl